

Dokument nr. 8:31

(2000-2001)

Forslag fra stortingsrepresentantene Lars Sponheim og Gunnar Kvasheim om mer åpenhet i stortingskomiteenes arbeid og en registreringsordning for lobbyvirksomhet i Stortinget

Til Stortinget

Bakgrunn

Stortinget har vedtatt klare og rimelig omfattende regler for offentlighet og innsynsrett i forvaltningen. Til grunn for disse reglene ligger en forutsetning om at borgerne skal ha tilgang til informasjonen forvaltningen og politiske organer sitter inne med, og at denne ikke er de enkelte saksbehandlere eller folkevalgtes eiendom.

Det er på denne bakgrunnen et paradoks at Stortinget selv har langt mindre åpenhet og offentlighet i sitt arbeid enn regjeringen og forvaltningen, selv om det i vår ble vedtatt at offentlighetsprinsippet skal gjelde også for Stortinget. På minst to viktige områder går heller ikke dette nye regelverket langt nok for å ivareta åpenhet og innsyn. Det gjelder for det første at stortingskomiteenes høringer som hovedregel ikke er åpne for andre enn komiteens medlemmer samt komiteens faste sekretær. For det andre har ikke Stortinget regler som sikrer offentlighet rundt ulike former for lobbyvirksomhet – personer som på vegne av en organisasjon eller klient oppsøker Stortinget for å påvirke en sak som er til behandling.

Åpne høringer i stortingskomiteene

Et ordinært innslag i de faste stortingskomiteenes virksomhet består av møter med eksterne; foretaksrepresentanter, bransjeorganisasjoner, interesseorganisasjoner eller representanter for offentlige myndigheter. Slike komitéhøringer kan holdes både på Stortinget og når en komité er ute på reise, og har vanligvis som formål å samle informasjon og opplysninger om saker komiteene har til behandling. Høringene er vanligvis ikke åpne for andre enn komiteens medlemmer samt komiteens faste sekretær. I og med at heller ikke noen andre deler av komiteenes arbeid er offentlig for presse og publikum, medfører dette at offentligheten i praksis stenges ute fra den arenaen hvor nasjonalforsamlingens beslutninger i realiteten fattes.

Stortinget har ved flere anledninger drøftet hvorvidt komitéhøringene kan og bør gjøres åpne, og dette ble i 1995 vedtatt iverksatt som en prøveordning. Den altoverveiende delen av komitéhøringene er imidlertid fortsatt ikke tilgjengelige for presse og publikum.

Åpne høringer er innført i de fleste andre land det er naturlig å sammenlikne seg med, bl.a. Sverige, Danmark, England, Nederland, USA og Canada.

Åpne høringer kan synliggjøre hvordan særinteresser og pressgrupper søker å påvirke den politiske beslutningsprosessen. Åpne høringer vil også kunne bidra til å heve kvaliteten på informasjonen som mottas, da det vil medføre at informasjonen som gis kan etterprøves og kontrolleres av alle. Å innføre en hovedregel om at høringer skal være åpne for presse og publikum, vil derfor styrke det politiske systemet og bidra til å kontrollere innflytelsen fra sterke interessegrupperinger.

Lobbyvirksomhet

Lobbyvirksomhet har blitt en stadig viktigere del av politiske beslutningsprosesser, noe som har både positive og negative sider. Gjennom å bidra med sin kunnskap og sine innfallsvinkler til aktuelle politiske saker, kan lobbyister være en demokratisk viktig kilde til supplerende informasjon ut over det som opplyses i saksdokumentene. Et godt samspill mellom beslutningstakerne og dem beslutningene angår er viktig i et levende demokrati. På den andre siden er det politiske systemet under stadig økende press av sterke profesjonsinteresser, ulike former for organiserte særinteresser og maktkonsentrasjon i næringslivet. Utstrakt lobbyisme vil gi størst påvirkningskraft til økonomisk sterke og velorganiserte særinteresser på bekostning av andre viktige interesser, noe som er uheldig sett fra et demokratisk synspunkt og kan skape mistro til hele det politiske systemet.

Større åpenhet rundt lobbyisters virksomhet vil være et godt bidrag til å bedre innsynet i viktige deler av den politiske beslutningsprosessen. Både Europaparlamentet og Kongressen i USA har systemer for registrering av lobbyister. Målsettingen med denne registreringen – som i begge tilfeller er allment tilgjengelig – er først og fremst å søke åpenhet omkring lobbyvirksomheten. Europaparlamentet krever i tillegg at registrerte lobbyister skal respektere en «Code of conduct», og Kongressen i USA har regler som har til hensikt å avdekke det økonomiske omfanget av lobbyvirksomheten.

Et annet viktig argument for åpenhet om lobbyisme er den nye parlamentariske praksis som har utviklet seg de siste årene. Stortinget har tatt seg stadig større handlefrihet når det gjelder å endre Regjeringens saksframlegg på et detaljnivå som etter tidligere praksis er regjeringens anliggende. Regjeringens forslag skjer vanligvis etter en omfattende utredning og åpne, brede høringsprosesser. Stortingets endringer skjer stadig oftere brått og med liten eller ingen prosess som sikrer at motforestillinger kommer fram og blir vurdert. Desto viktigere blir det da at det blir åpenhet om hvem som er premissleverandører for Stortingets endringer av framlegg fra regjeringen. Fra et demokratisk ståsted vil det være svært uheldig dersom bestemte aktører i et marked eller en bransje skaffer seg skreddersyde rammevilkår gjennom lukket kontakt med partigruppene på Stortinget. At det de siste årene har blitt stadig flere profesjonelle lobbyister og informasjonsbyråer som opptre på vegne av slike klienter, forsterker dette problemet ytterligere.

Skillet mellom personer som opptre som lobbyister og de som oppsøker stortingsrepresentanter som borgere og velgere, er ikke entydig. Det må være en klar forutsetning for nye lovregler at det ikke legges hindringer i veien for slik kontakt direkte mellom borger og folkevalgt. Både Europaparlamentet og Kongressen i USA har funnet fram til regler som ivaretar begge hensyn, og dette burde være fullt mulig å løse i en videre utredning også i Norge.

Det må også utredes hvordan registreringen kan bli offentlig tilgjengelig, og så presis at det går fram hvem man representerer, hvem man er i kontakt med og hvilken sak det gjelder. Representanter fra informasjonsbyråer bør også pålegges å opplyse hvilken klient de representerer i den enkelte sak.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Alle høringer stortingskomiteene avholder med organisasjoner, bedrifter og offentlige etater gjøres som hovedregel åpne for presse og publikum.
2. Det utarbeides forslag til en registreringsordning for de som oppsøker Stortinget på vegne av en organisert interesse for å påvirke Stortinget i saker som er til behandling.

13. desember 2000